

Zitting 1977–1978

15 084

Goedkeuring van het voornemen tot opzegging van het op 31 mei 1951 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Cultureel Verdrag tussen Nederland en de Unie van Zuid-Afrika (Trb. 1951, 76)

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Bij schrijven van 29 november 1977 aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (kamerstuk 14 800 V, nr. 13) heeft het vorige kabinet mededeling gedaan omtrent haar beraad over de ontwikkelingen in die tijd in de Republiek Zuid-Afrika en de harerzijdes genomen besluiten en getroffen maatregelen. Zij uitte daarbij de hoop dat zulks zal bijdragen tot het tot inzicht brengen van de Zuidafrikaanse regering dat een snelle en vreedzame verandering van het huidige Zuidafrikaanse beleid ten aanzien van de apartheidspolitiek noodzakelijk is. In bovenvermeld schrijven herinnerde het kabinet eraan, dat het de uitvoering van het Cultureel Verdrag (laatstelijk Trb. 1953, 48)¹ met Zuid-Afrika reeds (op 23 september 1977) had opgeschort en dat het na het bekend worden van de repressieve maatregelen in Zuid-Afrika (op 21 oktober 1977) het voornoemen had uitgesproken het Verdrag op te zeggen.

Het kabinet had zich tot kort daarvoor op het standpunt gesteld, dat het Cultureel Verdrag met Zuid-Afrika gehandhaafd diende te blijven, aangezien een aantal aspecten daarvan op wetenschappelijk terrein, zoals het verlenen van studiebeurzen en stipendia en het uitwisselen van hoogleraren, het verdrag dienstbaar zou kunnen maken aan kritisch te voeren dialoog, waarvan een matigende invloed werd verwacht op het apartheidsbewind. Van Zuidafrikaanse zijde was te kennen gegeven dat de gedachte aan een kritische dialoog kon worden aanvaard.

De zeer ernstige gebeurtenissen welke in de tweede helft van 1977 in Zuid-Afrika hebben plaatsgevonden wettigen ook naar het oordeel van de huidige bewindslieden geen andere conclusie dan dat aan de zijde van de Zuidafrikaanse regering de juiste instelling ontbreekt om de beoogde dialoog wezenlijk effect te laten hebben.

Deze omstandigheid in aanmerking genomen heeft de Regering gemeend niet te moeten volstaan met het opschorten van het Verdrag, waartoe in een eerder stadium was besloten, doch de voorgenomen opzegging door te zetten.

Het ondernemen van activiteiten op cultureel en aanverwant terrein, de kritische dialoog daaronder begrepen, ook zonder een verdrag blijft in principe evenwel mogelijk. De Regering zal nog overwegen of en op welke wijze zij in deze initiatieven zou kunnen ondernemen dan wel eventuele initiatieven van derden zou kunnen ondersteunen. Daarbij beoogt zij de mogelijkheid van contact met individuele Zuidafrikanen open te houden ten einde hen langs die weg niet onkundig te laten van de opvattingen, welke in Nederland worden gekoesterd met betrekking tot het in gelijkwaardigheid en vrijheid samenleven van burgers in één staatsverband ongeacht hun ras of religie.

¹ Ingevolge de wens van de vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken van de beide Kamers der Staten-Generaal (zie kamerstuk 13 052, nr. 1) is de Nederlandse tekst van het Verdrag bijgevoegd. (Nedergelegd op de bibliotheek ter inzage van de leden).

Het onderhavige ontwerp van wet houdende goedkeuring van het voornemen tot opzegging van het verdrag strekt ertoe het vorenvermeld besluit van de Regering na verkregen parlementaire goedkeuring zo spoedig mogelijk te realiseren. Ingevolge artikel 8 van het verdrag zal het verbindend blijven totdat zes maanden verstreken zijn na de datum, waarop van de opzegging kennis is gegeven.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
C. A. van der Klaauw

De Minister van Onderwijs en Wetenschappen,
A. Pais

De Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk,
M. H. M. F. Gardeniers-Berendsen